

Ett historiskt sommarboende i miniformat

18

BOSTAD

Västerviks-Tidningen
Tisdag 13 juli 2021

Annel Johansson har tillbringat alla sin barndoms somrar i kolonistugan från 1925. Nu bor hon här hela sommarhalvåret.

FOTO: JANERIK HENRIKSSON/TT

Kolonirörelsens historia

- Koloniträdgårdsrörelsen kom till Sverige via Danmark och Tyskland. De första koloniföreningarna bildades i Landskrona, Malmö och Lund på 1890-talet, till Stockholm kom de 1904. Kort därefter spred de sig över hela landet och redan 1916 fanns det koloniträdgårdar i 37 svenska städer. En av Sveriges äldsta koloniträdgårdsföreningar som fortfarande är i drift är Citadellkolonin i Landskrona.
- Stockholmspolitikern och sjuksköterskan Anna Lindhagen var med och tog rörelsen till Sverige. En annan viktig person för kolonirörelsen var Rudolf Abelin som grundade Norrvikens trädgårdar utanför Båstad.
- Syftet med koloniträdgårdarna var till en början att ge rekreation och avkop-

ling till arbetarklassen och lägre tjänstemän i städerna.

- Under första och andra världskriget blev kolonilotterna en viktig del i stadsbefolkningens livsmedelsförsörjning eftersom de gav ett tillskott i hushållskassan i form av egenhändigt odlad frukt, grönsaker och rotfrukter.
- Koloniträdgårdsförbundet bildades 1921 och har sedan dess jobbat för kolonirörelsens utveckling i hela Sverige. De har i dag cirka 25000 medlemmar, men antalet odlade kolonister totalt sett i Sverige är ungefär det dubbla om man även räknar in odlingslotter utan stugor, som inte alltid är anslutna till förbundet.

Källa: Koloniträdgårdsförbundet, Wikipedia och Skansen

När golvet lades om hittade hantverkarna dagstidningar från 1925 i trossbotten.

FOTO: JANERIK HENRIKSSON/TT

Ett historiskt sommarboende i miniformat

BOSTAD

I den lilla kolonistugan ett stenkast från storstaden bor Annel Johansson större delen av sommarhalvåret. Här odlar hon bär och frukt med anor från förra seklet och överallt frodas minnena.

Efter dagar av ihållande regn tittar solen äntligen fram och lyser på försommargrönskan i koloniträdgården vid Lillsjön utanför Stockholm. De svällande pionknopparna utlovar vackert blomsterfärgning inom någon vecka och på de yviga hallonbuskarna kan man redan ana kartan. De mogna bären kommer att bidra till många goda efterätter.

–Hallonen är kvar från mammas och pappas tid och här borta har jag vinbär och krusbär som är lika gamla, säger Annel Johansson, 77 år, och pekar på trädgårdslandet bakom den lilla röda stugan.

Hon har tillbringat nästan alla sina somrar här i Iris koloniträdgårdsförening och har många glada minnen från barndomen på 1940- och 1950-talen. –I grannhuset bodde mina kamrater Anna-Brita och Gudrun. Jag minns hur vi brukade leka och busa här på området. Det var många barn och knappt några bilar.

Huset stod på plats i trädgården 1939, några år innan Annel föddes. Då flyttade hennes föräldrar hela huset för hand från ett intilliggande område.

Hon tog över stugan av föräldrarna på 1970-talet och hennes dotter Sanna har också tillbringat sommarloven här. Att det är ett hus med lång historia blev Annel varse när hon råkade ut för en vattenskada för några år sedan och tvingades byta golv. I trossbotten hittade hantverkarna gamla tidningar från 1925 som hade använts som isolering när stugan byggdes. Annel har sparat dem som minne.

–Här är Social-Demokraten från 18 oktober 1925. Det passar ju utmärkt med tanke på att stugorna byggdes för arbe-

tarna, säger hon och håller upp ett av de gamla fynden.

De första koloniträdgårdarna i Sverige kom till i slutet av 1800-talet i syfte att ge arbetare och lägre tjänstemän bättre livskvalitet, rekreation och en plats att odla på. Det stämmer in på Annels familj, vars pappa var målare och mamma jobbade på BB.

–De fick tillgång till den här lotten och tyckte det var ett bra sätt att komma ut i det gröna, eftersom vi bodde mitt inne i staden.

Idag är det Annel och hennes hund Etsu som kamperar ihop i stugan om somrarna.

–Jag flyttar ut i april maj, lite beroende på vädret, sedan bor jag mer eller mindre här ända till de stänger av vattnet i början av oktober.

Stugan på 18 kvadratmeter är inredd med en brokig blandning av ärvda prylar, loppisfynd och gåvor. De småblommiga tapeterna är från dottern Sannas flickrum och det blåmönstrade draperiet vid dörren hänger kvar sedan Annels barndom.

”Det är väldigt skönt att vakna av morgnsolen som lyser in i det lilla köket, men också att jobba i trädgården och ta i med hela kroppen.

Annel Johansson

På den tiden var det trångt i stugan. Annel bodde här tillsammans med mor, mamma och pappa. Ibland var även kusinerna på besök och då fick alla tränga ihop sig på madrasser på golvet vid sovdags.

–Men pappa sov på loftet, säger Annel och pekar på en lucka på yttre husgaveln dit hennes pappa klättrade upp varje kväll.

Idag används loftet till förvaring.

Dåtidens vedspis är utbytt mot en elektrisk spis. Men eftersom det varken finns rinnande vatten eller toalett diskas porslinet fortfarande för hand i balja, precis som på mormors tid.

–Jag hämtar vatten i dunkar från en kran på tomten och föreningen har ett gemensamhetshus med toaletter och dusch.

Om nu stugan är minimal så är tomtens desto större, åtminstone i proportion till huset. På de 300 kvadratmetern påtar Annel i rabatterna, rycker ogräs och njuter av såväl blomsterprakt som skördar.

–Men jag är inte lika duktig på trädgårdsarbete som mamma var, säger hon trots att trädgården vittnar om något annat.

Förutom bärbuskarna finns här både körsbär och rabarber och i pallkragarna odlar Annel olika grönsaker.

–Det brukar bli tomater, sallad, morötter, kryddor och lite annat som jag förgror i krukor hemma och tar med mig hit ut.

Och precis som tanken var när kolonistugorna en gång kom till Sverige så är det just avkopplingen i kombination med trädgårdsarbetet som är det bästa med att bo i den lilla stugan, tycker Annel.

–Det är väldigt skönt att vakna av morgnsolen som lyser in i det lilla köket, men också att jobba i trädgården och ta i med hela kroppen. Det spelar ingen roll om det är lite tungt ibland. För när jag kommer ut hit är det som att jag andas lite lättare.

Karin Cedronius/TT

Det var trångt i huset under Annel Johanssons barndom. Hennes pappa sov på loftet och fick klättra in genom den lilla luckan på gaveln varje kväll.

I den lilla stugan finns också plats för Annels hund Etsu.

Den blåvita muggen är ett minne från badutflykterna som anordnades för stadsbarn på 1950-talet.

Vattnet hämtas i en kran på gården och porslinet diskas i balja.

Behållarna för kryddor hänger kvar sen barndomens dagar.